

עניני שבע ברכות

רב דניאל שטיין

א. מס' כלה (פ"א ה"א) - ומניין לברכת חתנים מן התורה, שנאמר ויברכו את רבקה ויאמר לה אחותינו את היי לאלפי רבבה.

ב. ר"ן פסחים (ד. בדפי הרי"ף) - ולענין ברכת נשואין נהגו שאין מברכין אלא לאחר שתכנס לחופה לפי שאין ברכות הללו אלא ברכות תפלה ושבח תדע שהרי מברכין אותם כל ז' וכן נראה מדברי בעל הלכות גדולות אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"י מהלכות אישות שצריך לברך אותן קודם נשואין וכן דעת הרמב"ן ז"ל ולא מפני שהיא בכלל מה שאמרו כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן שהרי אלו ברכות השבח הן אלא מפני שחופה ייחוד היא ובעיא ראויה לביאה וכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה.

ג. גמ' כתובות (ז:) - גופא, אמר רב נחמן אמר לי הונא בר נתן, תנא מנין לברכת חתנים בעשרה, שנאמר ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה. ורבי אבהו אמר מהכא במקהלות ברכו אלקים ה' ממקור ישראל וכו'. ורבי אבהו, בהאי קרא דרב נחמן מאי דריש ביה, ההוא מיבעי ליה למידרש עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית, דאי סלקא דעתך לברכה, לא סגיאל דלאו זקנים. [שטמ"ק (שם) - ומפני שדבר שבקדושה הוא לברך את השם כינס עשרה. לשון הגאונים].

ד. שו"ע (סי' רי"ט סעי' ג') - צריך לברך ברכה זו בפני יו"ד, ותרי מינייהו רבנן, דכתיב: וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו (תהלים ק"ז). [משנ"ב (ס"ק ו') - עם בעל הנס]. [שער הציון (ס"ק ז') - וסמך לדבר, דהא כל דין דעשרה ילפינן מוירוממוהו בקהל עם, אם כן כמו גבי ברכת חתנים דילפינן גם כן לחד מאן דאמר מבמקהלות ברכו ה' ואפילו הכי חתנים מן המנין, וכל שכן ברכה זו דקילא, דלכמה פוסקים מספר עשרה אינו מעכב כלל דיבעד].

ה. פתחי תשובה (אהע"ז סי' ס"ב ס"ק י"ד) - ועי' בס' זכור לאברהם שכל אשה לא חשיבא פ"ח דאין פנים חדשות אלא למי שראוי להמנות בעשרה של ברכת חתנים וכו' וכתב עוד אם התחילו ב"ח ביו"ד ויצאו מקצתן וכן אם התחילו בפנים חדשות והלכו גומרי.

ו. תשו' חוות בנימין (ח"ב סי' פ') - ומוצא דבר אנו למדין שבנידון של שבע ברכות אין מקום שאשה תאמרם שהרי אין אשה מצטרפת למנין המקהלה א"כ אין עליה חובת הברכות וממילא אינה יכולה גם לפטור אחרים באמירתם את הברכות הללו שאין הם עליה חובה.

ז. ר"ן (ג. בדפי הרי"ף) - וי"א שאין מברכין ברכת חתנים אלא בברכת המזון כדאמרינן הכא כי תניא היא בברכת המזון וכו' וליתא שהרי שנינו במסכת סופרים (פי"ט ה"א) ונהגו לומר בבקר ברכת חתנים על הכוס בעשרה ופנים חדשות כל שבעה ובערב קודם סעודה אלמא קודם סעודה היו מברכין אותה לפי שהיו רגילים להתאסף בבית החתן בבקר ובערב לשמח החתן וכלה והיו מברכין אף על פי שאין אוכלין ואנן גם כן בששי ובשבת שהחתן יוצא מבית הכנסת מוציאין כלה מחדרה ונכנסין לחופה זו היא עיקר השמחה וראוי לברך עליה.

ח. ח' הריטב"א כתובות (ז:) - ועכשיו נהגו שלא לברך אותה אחר כניסה לחופה אלא בשעת סעודה לפי שאין אנו מתאספים לשמחה אלא בסעודה, ומ"מ כל שהיה שם בשעת שמחה בברכת חתנים אינו פנים חדשות אף על פי שלא היה שם בשעת סעודה.

ט. רמב"ם (פ"ב ברכות ה"א, וה"י) - סדר ברכת המזון כך היא ראשונה ברכת הזון שניה ברכת הארץ שלישית בונה ירושלים רביעית הטוב והמטיב וכו', ברכה זו שמוסיפים בבית חתנים.

י. ח' הריטב"א כתובות (שם) - ונהגו כל העולם כי כשמברכין ברכת חתנים בסעודה שמסדרין אותן על כוס של ברכת המזון עצמו, אבל במסכת סופרים מפורש שמברכים ברכת המזון על כוס אחד ואחר כך מביאין לו כוס אחר ואומר עליו ברכת חתנים לפי שאין אומרינן שתי קדושות על כוס אחד, וה"נ אמרינן בפרק ערבי פסחים (קב.) למי שהיה אוכל ע"ש וקדש עליו היום כוס ראשון מברך עליו ברכת המזון והשני אומר עליו קדושת היום, ומפרש טעמא לפי שאין אומרים שתי ברכות על כוס אחד לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות ופרכינן עלה מיקנה"ז ופרקינן דלא דמי דקדושה ואבדלתא חדא מילתא היא וברכת המזון וקדושה תרי מילי נינהו, והכי נמי איכא למימר דברכת המזון וברכת חתנים תרי מילי נינהו, וכן כתב בעל העיטור ז"ל, וכן הדבר נראה אלא שלא נהגו כן, ויש לתת טעם למנהג דלא דמי ברכת המזון וברכת חתנים לברכת המזון וקדוש, דכיון שהמזון בא לאחר סעודה והיא הגורמת וברכת חתנים בא גם כן על הסעודה והיא הגורמת כחדא מילתא חשיבי וכו'.

יא. פתחי תשובה (אהע"ז סי' ס"ב ס"ק י"ב) - ועי' עוד בש"ת בא"ח ס"ס קפ"ח בענין אם נמשכה סעודת יום ז' עד ליל ח' הביא שם בשם גינת ורדים דאף להפוסקים לענין הזכרה של שבת או ר"ח אזלינן בתר התחלת הסעודה אבל לענין ז"ב ודאי אין לברך ע"ש.

יב. גמ' כתובות (ז): - ת"ר מברכין ברכת חתנים בעשרה כל שבעה, אמר רב יהודה והוא, שבאו פנים חדשות.

יג. רמב"ם (פ"ב ברכות ה"י) - ברכה זו שמוסיפין בבית חתנים היא ברכה אחרונה משבע ברכות של נישואין, במה דברים אמורים כשהיו האוכלין הם שעמדו בברכת נישואין ושמעו הברכות אבל אם היו האוכלין אחרים שלא שמעו ברכת נישואין בשעת נישואין מברכין בשבילם אחר ברכת מזון שבע ברכות כדרך שמברכין בשעת נישואין.

יד. רא"ש כתובות (פ"א סי' י"ג) - ונראה דלא מיקרו פנים חדשות אלא בני אדם שמרבים בשבילם שמחה יותר. ושבת חשובה כפנים חדשות דאמר במדרש מזמור שיר ליום השבת אמר הקדוש ברוך הוא פנים חדשות באו לכאן ודרך להרבות בשבת שמחה ומנות.

טו. שו"ע (אהע"ז סי' ס"ב סע' ז'-ח') - במד"א, כשהיו האוכלים הם שעמדו בברכת הנשואין ושמעו הברכות, אבל אם היו האוכלים אחרים, שלא שמעו ברכת נישואין בשעת נישואין, מברכין בשבילם אחר ברכת המזון ז' ברכות, כדרך שמברכין בשעת נישואין וכו'. וי"א שאפילו היו בשעת החופה ושמעו הברכות, אם לא אכלו שם עד עתה, מקרי פנים חדשות ומברכים בשבילם ז' ברכות אחר ברכת המזון, וכן פשט המנהג. הגה: וי"א דאם היו שם פנים חדשות, אף על פי שאין אוכלין שם וכו'. י"א שאינם נקראים פנים חדשות אלא א"כ הם בני אדם שמרבים בשבילם; וי"א דשבת וי"ט ראשון ושני הוי כפנים חדשות בסעודת הלילה ושחרית, אבל לא בסעודה שלישית, וכן פשט המנהג. הגה: ועכשיו נהגו במדינות אלו לברך ז' ברכות בסעודה ג', ואפשר משום דרגילים לבא פנים חדשות; וי"א מטעם דרגילין לדרוש, והדרשה הוי כפנים חדשות.